

Nr 262.

Godkänd av första kammaren den 9 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 9 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående vissa åtgärder för tillgodoseende av befolkningens behov av livsförnödenheter.

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 24.)

(Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 15.)

Till Konungen.

Enskilda motionärer inom riksdagen hava — under framhållande av de synpunkter med avseende på livsförnödenhetspolitiken, vilka kommit till uttryck vid den i Stockholm under tiden 27—30 december 1916 samlade s. k. dyrtidskongressen — gjort framställning i syfte att vid vidtagande av åtgärder till tryggande av befolkningens behov av livsförnödenheter, de av berörda kongress framförda riktlinjer måtte bli beaktade samt att en för ifrågavarande ändamål lämpligt och rättvist avpassad statsorganisation måtte åvägabringas.

Över förevarande framställning hava, i den ordning 46 § riksdagsordningen stadgar, yttranden avgivits av socialstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens livsmedelskommission samt folkhushållningskommissionen, vilka yttranden bilagts vederbörande utskotts betänkanden i ämnet.

Enligt riksdagens mening kräva de rådande, för stora grupper av folket utomordentligt svåra och bekymmersamma förhållandena oavlätlig omsorg och kraftigt ingripande från statsmakternas sida. Dessa åtgärder

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 14 saml. 84 häft. (Nr 262—263.) 1

måste hava till främsta mål att i möjligaste mån säkerställa tillgång på livsfrönödenheter, men också och icke minst att förhindra den prisstegring, som icke är med hänsyn till ökade kostnader för varans framställande och förande i handeln oundgängligen nödvändig. Där en reglering av priserna till skälig nivå på denna väg icke är möjlig, bör prisreglering åvägabringas genom tillskott av statsmedel, liksom lindring i de mindre bemedlades levnadskostnader nödvändigt måste skapas genom direkta statsanslag.

Dessa synpunkter hava också i flera avseenden kommit till uttryck i ett större antal av innevarande års riksdag på framställning av Eders Kungl. Maj:t beslutade åtgärder, som avsett att underlätta och befordra produktionen av livsmedel. Att döma av de uttalanden, framställningar och åtgärder, som på sista tiden gjorts av Eders Kungl. Maj:t, synes det riksdagen vara att förvänta, att strävandena att råda bot mot livsmedelsbristen och att åstadkomma lindring i dyrtidens tryck skola fullföljas med större kraft och målmedvetenhet än hittills, och att hänsyn därvid skall, så långt ske kan, tagas till de av en kraftig opinion understrukna önskemål och krav, som framställts uti de i motionen åberopade uttalandena från dyrtidskongressen.

Med hänsyn härtill finner riksdagen det icke påkallat att från riksdagens sida göres något särskilt uttalande om de allmänna riktlinjerna för livsmedelspolitiken.

Ett av de i motionen framkastade uppslagen synes emellertid vara värt särskilt beaktande, nämligen frågan om de statliga kristidsinstitutionernas organisation, i vilket avseende uti motionen föreslagits, att dessa borde inordnas under en enhetlig och ansvarig ledning, och att denna ledning borde anförtros ett på provisorisk stat uppfört centralt ämbetsverk för kristidsfrågor med en chef jämte ett visst antal ledamöter samt med särskilt av Eders Kungl. Maj:t fastställd instruktion.

Riksdagen finner det för sin del otvivelaktigt, att de alltjämt ökade och utvidgade arbetsuppgifter, som i följd av förhållandenas utveckling påvåla statens kristidsinstitutioner, påkalla en revision i vissa avseenden av organisationen utav dessa organ. Det har icke förutsetts, att en del av dessa organ skulle komma att nödgas taga hand om en vidlyftig administrativ apparat och en stor affärsverksamhet, och de hava måhända därför icke från början erhållit en för dessa ändamål avpassad organisation och sammansättning.

I den mera provisoriska karaktär kristidsorganen från början givits, torde ock vara att söka orsaken till den brist i samverkan och enhet-

lighet, som kommit till synes i dessa organs verksamhet, liksom ensidigheten har sin grund i att en allsidig sammansättning av kommissionerna först så småningom och i vissa fall icke alls ägt rum.

Särskilt i fråga om handhavandet av livsmedelsfrågorna har denna splittring framstått som betänkelig. Genom förhållandenas utveckling hava skapats tvenne organisationer på detta område, nämligen livsmedels- och folkhushållningskommissionerna med ett flertal underlydande byråer, och det har syntts riksdagen, som om gränserna för deras verksamhetsfält äro delvis sammanfallande.

Med hänsyn till det anförda är riksdagen av den meningen, att vissa förändringar erfordras i ovan berörda institutioners organisation.

Riksdagen anser sig dock icke kunna förorda att såsom motionärerna föreslagit alla de olika institutioner, som tillkommit på grund av kristiden, sammanföras till ett stort centralt ämbetsverk, eller att för hit-hörande ärenden inrättas ett särskilt statsdepartement. De uppgifter, som ifrågavarande institutioner avse att fylla, äro nämligen så olikartade, att de knappast med fördel kunna förenas under en och samma ledning, och dessutom torde det vara ganska tvivelaktigt, om de föreliggande ärendena äro av den art, att de med fördel kunna handhavas av ett ämbetsverk.

Däremot synes det riksdagen böra tagas i övervägande, huruvida livsmedelskommissionen och folkhushållningskommissionen, vilkas verksamhet i stort sett beröra samma område, icke lämpligen kunde sammanföras under enhetlig ledning, antingen så, att de komma att utgöra särskilda avdelningar med sinsemellan till gränserna noga fastställda arbetsområden under en gemensam ordförande, eller under ett gemensamt verkställande utskott, eller helst så, att de helt sammanlösas.

Vidare torde den affärsverksamhet, som bedrives av under kommissionerna upprättade särskilda byråer, böra koncentreras så långt ske kan.

De beslutande ledamöterna i kommissionen eller i kommissionens huvudavdelningar torde böra befrias från det löpande administrativa arbetet såsom chefer för de under kommissionerna arbetande olika byråerna, vilket nu påvilar dem, och detta arbete överlåtas åt på vanligt sätt anställda och ansvariga tjänstemän. Fortlöpande samarbete genom delegerade bör åvägabringas mellan det på detta sätt organiserade organet för folknäringsfrågorna och handelskommissionen samt industrikommissionen. Och slutligen anser riksdagen önskligt, att kommissionerna förstärkas med representanter för arbetarklassen och, vad handels- och industrikommissionerna beträffar, även med representanter för jordbruksnäringsn.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till den stora betydelse för ernäendet av det bästa resultat och den största valuta utav statens uppoffring på ifrågavarande områden, som frågan om kristidsinstitutionernas organisation äger, får riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t omedelbart gå i författning om åstadkommande av en fastare och enhetligare organisation av hittillsvarande kristidsinstitutioner samt åvägabringande, så länge kristiden varar, av det samarbete mellan dessa institutioner, som av förhållandena påkallas.

Stockholm den 9 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.
